

OHJEITA VALTIONAVUSTUKSEN HAKEMISEEN, KÄYTTÄMISEEN JA SEURANTAAN

Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutus 2018

Tässä annetaan ohjeita liittyen opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutuksen valtionavustusten hakemiseen, käyttämiseen ja seurantaan sekä esitellään vuoden 2018 haun kohteena olevia teemoja tarkemmin.

SUUNNITTELU

Koulutushanke voi olla alueellinen tai valtakunnallisia verkostoja hyödyntävä. Vain yhden kunnan alueella toteutettu, pelkästään yhden opetuksen/koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen ylläpitäjän omalle henkilöstölle tarkoitettu hanke ei ole mahdollinen. Aiempien hankkeiden tuloksia ja arvioinnista saatua tietoa tulee hyödyntää suunnittelussa. Hakemuksesta tulee ilmetä, miksi hanke tarvitaan ja miten tarve on kartoitettu. Tärkeää on kuvata hankeprosessi selkeästi sekä esittää hankkeen laadulliset ja määrälliset tavoitteet sekä koulutushankkeen tulokset ja tuotokset.

Hakijoiden toivotaan ehdottavan laajoja yhteishankkeita, joiden toteuttamisessa tulisi hyödyntää aikaisempia verkostoja sekä koulutus- ja kasvatustalouden asiantuntijaorganisaatioita. Erityisesti rohkaistaan innovatiiviseen ja ennakkoluulottomaan yhteistyöhön työ- ja elinkeinoelämän kanssa. On tärkeää varmistaa sellainen yhteistyön ja hankehallinnan muoto, jolla taataan tehokas toimeenpano.

Hakijoita kannustetaan suunnittelemaan myös kokonaan verkossa toteutettavia koulutuksia, jotka mahdollistavat ajasta ja paikasta riippumattoman koulutukseen osallistumisen. Tämän tyyppisissä koulutuksissa tulee erityisesti kiinnittää huomiota koulutettavien ohjaukseen ja tukeen koulutuskokonaisuuden läpiviemiseksi. Englanninkielisten osioiden sisällyttäminen toteutukseen on mahdollista.

Vaikuttavuuden varmistamiseksi hakijoita kannustetaan laatimaan hankkeita, joissa ylitetään eri kasvatustalouden ja koulumuotojen rajat, jotka ovat poikkialueellisia ja joissa otetaan mukaan eri sidosryhmien edustajia.

Koulutusosioiden laajuudet määritellään joko opintopisteinä tai koulutuspäivinä sekä opiskelijamäärinä. Hakijoita kannustetaan suunnittelemaan erityisesti opintopisteytettyjä hankkeita. Hakemukseen koulutuksen laajuus kirjautuu koulutettavapäivinä; lomakkeella oleva laskentakaava ohjaa laajuuksien laskennassa. Koulutettavapäivä on laskennallinen suure, jonka avulla koulutuspäivistä ja opintopisteistä koostuvia laajuuksia voidaan verrata toisiinsa.

Koulutettavapäivä on kuusi tuntia opiskelijatyötä/opiskelija/päivä. Opiskelutunnin pituus on 45 minuuttia. Laajuuksia määriteltäessä huomioidaan esimerkiksi lähiopetukseen, välitöihin ja verkkotyöskentelyyn käytettävä aika. Opintopiste on 4,5 koulutettavapäivää tai 27 tuntia opiskelua.

Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutuksen valtionavustuksella on tarkoitus rahoittaa erityisesti pitkäkestoista, yksittäisten henkilöiden ja työyhteisöjen osaamista lisäävää täydennyskoulutusta. Pitkäkestoisuudella tarkoitetaan opintopisteytettyjä, pidemmän aikavälin (esim. 1,5 vuotta) kattavia koulutuskokonaisuuksia, joissa osaaminen syvenee. Irralliset, tietoisuustyypiset koulutuspäivät eivät vastaa tätä tavoitetta.

Korkealaatuisten hankkeiden varmistamiseksi hakijoiden tulee hakulomakkeella osoittaa osaamisensa ja kokemuksensa opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutuksen alueella. Jo hakuvaiheessa

tulee osoittaa koulutushankkeen kouluttajat, heidän osaamisensa, osaamisalueensa ja kokemuksensa opetustoimen henkilöstökoulutuksesta.

Hankkeen menot ja rahoitus eritellään (selitys sekä yksikkö-, määrä- ja yksikköhintasarakkeet täytetään asianmukaisesti) hakulomakkeeseen liitettävään talousarviopohjaan (Excel), joka noudetaan hakulomakkeella annetun linkin kautta. Puutteelliset erittelyt johtavat suunnitelman hylkäämiseen. Pohja on uudestuvissa myös viraston verkkosivuilta www.oph.fi → Rahoitus → Valtionavustukset → Opetustoimen henkilöstökoulutus.

Lisää ohjeistusta on Opetushallituksen yleisohjeessa valtionavustusten hakijoille ja käyttäjille sekä Eri-tyisavustusten ehdoissa ja rajoituksissa, jotka löytyvät internetistä viraston verkkosivuilta www.oph.fi → Rahoitus → Valtionavustukset.

TEEMAT

Hakemusta laadittaessa valitaan ensin teema-alue, jolle hankesuunnitelmaa esitetään. Valita voi vain yhden teeman, mutta on hyvä huomata, ettei se sulje pois mahdollisuutta sisällyttää suunnitelmaan teemoja myös muilta alueilta, mikäli se on perusteltua. Seuraavaksi hakija esittää, mille kohderyhmille koulutus suunnataan. Kohderyhmiä valittaessa tulee käyttää harkintaa.

Vuoden 2018 haun teemat ovat seuraavat

- johtaminen ja kehittäminen
- pedagoginen osaaminen, aineenhallinta ja ammatillinen osaaminen
- arviointiosaamisen kehittäminen
- hyvinvointi- ja turvallisuusosaaminen
- kulttuurinen moninaisuus
- digitalisaatio sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen.

JOHTAMINEN JA KEHITTÄMINEN

Johtaminen ja kehittäminen ovat keskeisiä opetustoimen sekä varhaiskasvatuksen prosesseja. Kehittämisen- ja innovaatiotoiminnan johtaminen painottuu yhä enemmän koulutus- ja opetusalan johtamisessa. Kehittämisen lisäämisellä tähdätään organisaation kehittämiseen, joten kehittämistoiminnan tulee olla luonteva osa organisaation toimintakulttuuria. Kehittäminen on kokonaisuus, joka liittyy kaikkien toimintaan ja ottaa huomioon sekä valtakunnalliset että paikalliset kehittämistarpeet. Verkostoissa toimiminen sekä yhteistyö erilaisten kumppaneiden kanssa on osa kehittämistyötä.

Johtamiskoulutuksen tarkoituksena on vahvistaa opetuksen ja koulutuksen järjestäjien, sivistys- ja toimialajohtajien, koulujen ja oppilaitosten rehtorien ja esimiesten sekä varhaiskasvatuksen johtotehtävissä toimivien henkilöiden johtamisosaamista uran eri vaiheissa. Koulutusten tulee edistää tietoperusteisuutta paikallisessa suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä tukea paikallisten ja alueellisten kehittämisen suunnitelmien sekä strategisten suunnitelmien toimeenpanoa.

Koulutus voi olla myös johtajuuteen valmentavaa ja yksilöiden lisäksi sitä voidaan suunnata esimerkiksi erilaisille johtajuus- ja kehittämistiimeille.

Opetussuunnitelmien sekä tutkinnon ja koulutusten perusteiden toimeenpanossa, sekä toimintaympäristön ja työelämän muutosten johtamisessa tarvittava kehittäminen, pedagoginen johtaminen, oppimisympäristöjen muutokset sekä digitalisaatio ovat keskeisiä teemoja. Johtamisen sekä kehittämistoimenpiteiden tulee tukea varhaiskasvatusta toteuttavien tahojen, koulujen sekä oppilaitosten toimintakulttuurin

muutosta oppiviksi yhteisöiksi. Ammatillisen koulutuksen reformin myötä entisestään vahvistuva osaamisperusteisuus ja asiakaslähtöisyys vaikuttavat koulutuksen järjestäjien toimintaprosesseihin ja pedagogisiin käytäntöihin sekä opetus- ja ohjaushenkilöstön tehtäväkuviin ja toimintamuotoihin.

Johtamisen ja kehittämisen koulutuksia tulee suunnata turvallisuuden ja hyvinvoinnin vahvistamiseen. Kulttuurisen moninaisuuden lisääntyminen varhaiskasvatuksessa, kouluissa, oppilaitoksissa ja työelämässä sekä sen tuomat muutokset toimintakulttuurissa tulee ottaa huomioon.

Johtamiskoulutusten sisällöt voivat muodostua kohderyhmästä riippuen esimerkiksi seuraavasti:

Henkilöstöjohtaminen

- rekrytointi
- perehdyttäminen sekä induktiovaiheen tuki
- kehityskeskustelut ja kehittävä arjen vuorovaikutus
- kehityssuunnitelmat
- mentorointi, fasilitointi, tiimitoiminta
- työhyvinvointi
- vuorovaikutustaidot
- haastavat tilanteet työyhteisössä
- organisaation ryhmäilmiöt
- osaamisen ja kyvykkyyksien johtaminen ja kehittäminen.

Strateginen johtaminen

- rakenteet ja muutoksen johtaminen
- organisaation arvot, missio, visio ja toimintakulttuurin kehittäminen
- johtamisen osa-alueiden, kuten talouden, laadun sekä asiakaslähtöisyyden, asiakkuuksien ja kumppanuuksien, johtamisen kehittäminen
- ajankohtaiset kehittämistarpeet ja -haasteet, organisaatiokohtaisen kehittämisstrategian laatiminen
- koulutusta ja kasvatusta koskevan ennakointi-, seuranta- ja arviointitiedon hyödyntäminen johtamisessa
- tieto- ja viestintäteknologian tarkoituksenmukaisen käyttöönoton edellyttämisen muutoksen johtaminen
- ammatillisen koulutuksen reformin johtaminen
 - muutosta, osaamisperusteisuutta ja asiakaslähtöisyyttä tukevan toiminnan johtaminen
 - käytännön toimenpiteet, joilla tuetaan reformin mukaisen pedagogiikan toteutumista sekä lähiesimiesten tukemista reformin toimien edistäjinä.

Sivistyskunta

- yhdyspintojen yhteistyön johtaminen kuntien muihin tehtäviin, kuten elinvoimaisuuden sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen
- asiantuntijuuden ja verkostojen johtaminen.

Hyvinvoinnin ja turvallisuuden johtaminen

- koulu- ja oppilaitosyhteisön sekä varhaiskasvatusyhteisöjen hyvinvoinnin ja kokonaisturvallisuuden johtaminen
- ennaltaehkäisevä turvallisuustyö

- sivistysjohdon, koulujen ja oppilaitosten rehtoreiden ja esimiesten sekä varhaiskasvatuksen johtotehtävissä toimivien osaamisen kehittämisen liittyen vaativan erityisen tuen järjestämiseen, erilliset toimintamallit.

Kehittämis- ja innovaatiotoiminnan johtaminen

- kokeilukulttuurin vahvistaminen
- verkosto- ja sidosryhmäyhteistyön johtaminen
- koulutustason ja -muodon mukaisten suunnitelmien, kuten opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmien, sekä tutkinnon perusteiden toimeenpanossa tarvittavan kehittämisen johtaminen
- älykkään yhteisön johtaminen
- monialainen yhteistyö.

Pedagoginen johtajuus

- älykkään yhteisön kehittäminen
- kokonaispedagogiikan johtaminen
- oppimisympäristöjen muutokset ja kehittäminen
- digitalisaation pedagoginen hyödyntäminen
- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden pedagoginen ja eettisesti kestävä johtaminen
- kielitietoisuuden implementointi koulun/oppilaitoksen/koulutuksen järjestäjän toimintakulttuuriin
- kulttuurisesti moninaisen varhaiskasvatusyksikön, koulun ja oppilaitoksen johtaminen ml. maahanmuuttajien koulutuspolkujen ja integraation tuki ja ohjaus.

Koulutettavat laativat oman henkilökohtaisen kehityssuunnitelmansa osana koulutusta.

Kehittämisosaamisen lisäämiseen tähtäävät koulutukset voivat sisältää esimerkiksi seuraavia asioita:

- yhteisöllisen ja osallistavan toimintakulttuurin kehittäminen
- oppimisympäristöjen ja pedagogiikan kehittäminen
- kehittämis- ja kokeilukulttuurin edistäminen
- paikallisen strategian mukainen kehittämistyö
- tutkimus- ja kehittämishankkeiden osaaminen, projektinhallinta
- tutkimus- ja kehittämistyön ohjausosaaminen
- koulutusta ja kasvatusta koskevan ennakointi-, seuranta- sekä arviointitiedon hyödyntäminen kehittämisessä
- Agenda 2030
- koulutustason ja -muodon mukaisten suunnitelmien, kuten opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmien, sekä tutkinnon perusteiden toimeenpanossa tarvittava kehittäminen
- toimintakulttuurin ja rakenteiden uudistaminen ja kehittäminen
- tutortoiminta, joka tukee esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toimeenpanoa ml. digitalisuuden edistäminen.

PEDAGOGINEN OSAAMINEN, AINEENHALLINTA JA AMMATILLINEN OSAAMINEN

Koulutusten tulee vahvistaa opettajien kykyä kehittää omaa pedagogista osaamistaan suunnitelmallisesti koko työyhteisön käytäntöjä kehittäen. Ammatillisen osaamisen kehittämisessä keskeisiä teemoja ovat

pedagogiikan uudistaminen ja kokeilut, arviointiosaamisen vahvistaminen, kasvatusta- ja opetusmenetelmien kehittäminen, oppimista tukevien menetelmien kehittäminen sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen pedagogiikassa.

Varhaiskasvatus ja esiopetus

Koulutusten tulee erityisesti vahvistaa ja tukea varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmien käyttöönottoa. Perusteet korostavat laaja-alaista osaamista ja sitä tukevaa toimintakulttuuria. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstölle suunnatuissa koulutuksissa pedagogista osaamista voidaan käsitellä muun muassa lasten osallisuuden vahvistamisen, oppimisympäristöjen kehittämisen, toiminnallisten menetelmien, sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen sekä kulttuurisen osaamisen osa-alueilla. Koulutukset tukevat henkilöstön pedagogisesti tietoisista toimintaa lasten kehitystä ja oppimista sekä hyvinvointia tukevaksi.

Esimerkkejä koulutusteemoista

- lasten sosioemotionaalisten taitojen tukeminen
- pedagoginen dokumentointiprosessi varhaiskasvatuksessa
- arviointi varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa
- leikki kulttuurisena ja pedagogisena työtapana
- teknologian hyödyntäminen oppimisympäristöissä ja oppimisessa
- monilukutaito varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa, mediakasvatustaidot
- taito- ja taideaineiden pedagogiikka
- monipuolisten oppimiskokonaisuuksien rakentuminen esiopetuksessa; cheyttäminen
- kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus ml. katsomuskasvatus.

Perusopetus ja lukiokoulutus

Koulutusten tavoitteena on lisätä ja monipuolistaa opetushenkilöstön pedagogista osaamista, aineenhallintaa ja arviointia. Koulutusten tulee tukea opetussuunnitelmien perusteiden käyttöönottoa ja keskeisiä painotuksia sekä oppiaineissa tapahtuneita muutoksia. Uudet perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmat korostavat laaja-alaista osaamista ja sitä tukevaa toimintakulttuuria, jotka kannustavat oppiaineiden väliseen yhteistyöhön ja opetuksen cheyttämiseen.

Perusopetuksen opettajille suunnattavassa koulutuksessa voi käsitellä laaja-alaista osaamista eri oppiaineissa, monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista, monipuolisia oppimisympäristöjä ja toimintakulttuurin kehittämistä. Koulutuksen sisältönä tai yhtenä osa-alueena voivat olla esimerkiksi monilukutaito, kulttuurinen osaaminen, kotoutumisen edistäminen, oppimisvaikeuksien tunnistaminen, vuorovaikutus, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä toiminnalliset menetelmät. Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen opettajille suunnattu koulutus voi käsitellä esimerkiksi uusiin opetussuunnitelmiin liittyviä aiheita, erityisesti opetuksen alkuvaiheen toteuttamisessa.

Lukio-opettajille suunnatun koulutuksen tavoitteena voi olla opiskelu ympäristöjen monipuolistaminen, osallistavan ja yhteisöllisen toimintakulttuurin edistäminen sekä aihekokonaisuuksien toteuttaminen. Koulutuksen aiheita voivat olla esimerkiksi opetushenkilöstön aineenhallintaan liittyvät teemat, digitaaliset sekä tutkimukselliseen opiskeluun perustuvat opiskelumenetelmät, sähköiset kokeet, yhteistyö yli oppiainerajojen ja koulun ulkopuolisten tahojen kanssa sekä työelämäyhteistyö.

Esimerkkejä koulutusteemoista

- monilukutaidot, syväoppiminen ja oppilaan kasvu potentiaaliinsa
- kielitietoisuus ja tiedonalojen kielen opettaminen, kielitietoinen aineenopetus, monikielisyys
- kestävä kehitys tavoitteet ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät pedagogiset taidot (Agenda 2030)

- ajattelun taidot ja muu laaja-alainen osaaminen – laaja-alaisuuden pedagogiikka oppiaineissa ja yhteistyössä, vuosiluokkaistaminen, arviointi
- monialaiset oppimiskokonaisuudet perusopetuksessa
- teemakurssit, taiteiden väliset kurssit ja lukiodiplomit lukiassa
- varhennettu kielenoppiminen, samanaikaisopetus, kaksikielinen opetus
- kehittyvä kielitaito ja kielivaranto globaaliaikana: oppilaan oman äidinkielen opetus, monikielinen koulu, monikieliset oppimisympäristöt, Aasian ja Afrikan kielet, Kansalliskielistrategia
- toisen kotimaisen kielen ja yhteiskuntaopin opetus alaluokilla
- toiminnalliset menetelmät ja toiminnallisen koulupäivän edistäminen
- tutkimuksellinen oppiminen luonnontieteissä, luonnontieteet monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa
- työelämä- ja korkeakoulu yhteistyö
- sähköinen ylioppilaskoe eri oppiaineissa
- opetuksen tavoitteet, sisällöt, menetelmät sekä arviointi liikunnassa, kotitaloudessa ja käsityössä
- taiteiden välisyys ja kulttuuriperintökasvatus
- opetuksen eriyttäminen/henkilökohtaistaminen
- lukutaito- ja alkuvaiheen opetus oppivelvollisuusiän ylittäneiden opetuksessa
- ohjaus ja henkilökohtaistaminen oppivelvollisuusiän ylittäneiden opetuksessa.

Taiteen perusopetus

Taiteen perusopetuksen henkilöstön koulutuksen tulee tukea opettajien pedagogista ja opetussuunnitelmaosaamista opetussuunnitelman perusteiden 2017 mukaisesti. Hankkeissa voidaan kehittää esimerkiksi arviointiin ja palautteen antamiseen liittyvää osaamista sekä monipuolisia opetusmenetelmiä. Koulutus voi tukea oppilaitoksen toimintakulttuurin kehittämistä ja oppivan yhteisön rakentamista. Koulutuksen aiheena voi olla esimerkiksi opetusteknologian hyödyntäminen opetuskäytössä.

Ammatillinen koulutus

Ammatillisen koulutuksen reformin myötä henkilöstön pedagogisen ja ammatillisen osaamisen kehittämisen merkitys vahvistuu. Opetus- ja ohjaushenkilöstön tehtäväkuva on murroksessa ja painottuu ennistä enemmän ohjaukseen ja työpaikkojen kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Henkilöstön osaamisen kehittämisen osalta esiin nostetaan erityisesti seuraavia osa-alueita:

- osaamisperusteisuutta ja asiakaslähtöisyyttä edistävä pedagoginen osaaminen, ml. valmentava ja tiimiopettajuus
- suomen kielen integrointi maahanmuuttajien koulutuksessa ja kielitietoisien opetuksen edistäminen
- ohjauksen toteuttaminen henkilökohtaistamisprosessissa, eri kohderyhmät huomioiden
- työpaikalla tapahtuvan oppimisen ohjaus
- oman ammatillisen osaamisen kehittyminen.
- osaamisen hankkiminen ja osoittaminen työpaikoilla
- jatkuvan hakeutumisen edistäminen.

Vapaa sivistystyö

Vapaa sivistystyö vahvistaa toiminnallaan yhteiskunnan eheyttä, aktiivista kansalaisuutta sekä elinikäistä oppimista sekä vastaa muutoin koulutustarjonnan ulkopuolelle jäävien ryhmien sivistyksellisiin tarpeisiin (elinikäinen oppiminen ja yhteiskunnan eheys, tasa-arvo ja aktiivinen kansalaisuus).

Vapaan sivistystyön alueella erityisen merkittäviä asioita ovat

- vapaan sivistystyön koulutuksen pedagogiikka
- aikuispedagogiikka, aikuinen oppijana, aliedustetut ryhmät opiskelijoina (maahanmuuttajat, työttömät, alhaisen pohjakoulutuksen omaavat, oppimisvaikeuksia kokevat, koulutustakuun asiakkaat, senioriväestö ja eläkkeellä olevat) sekä erityispedagoginen osaaminen
- aikuisen oppijan yksilöllisen oppimisprosessin tukeminen, koulutuksessa aliedustettuna olevien ryhmien hakevan ja tukevan toiminnan palvelut sekä ohjaus
- yhteisöpedagogiikka sekä opetusvälineenä että erilaisten yhteisöjen (mm. työyhteisöjen ja järjestöjen) toiminnan edistämisen yhteydessä
- oppilaita ja opiskelijoita osallistava ja aktivoiva toimintakulttuuri, opiskelijoiden aktivointi ja kansalaiskasvatus sekä aktiivisen kansalaisuuden edistäminen ja näihin liittyvä pedagoginen osaaminen
- vuonna 2018 alkavan, maahanmuuttajille tarkoitetun lukutaitokoulutuksen toteuttamiseen liittyviin osaamistarpeisiin vastaaminen.

ARVIOINTIOSAAMISEN KEHITTÄMINEN

Koulutuksen tavoitteena on edistää kansallisten linjausten mukaisen arvioinnin toteuttamista ja sen myötä arvioinnin yhtenäisyyden lisääminen. Tavoitteena on lisätä opettajien arviointiosaamista ja tukea koulujen arviointikulttuurien kehittämistä. Tärkeää on myös kehittää arviointiajattelua ohjaavan, jatkuvan sekä kasvua ja oppimista tukevan arvioinnin suuntaisesti. Tavoitteena on oppiainekohtaisen arviointiosaamisen lisääminen ja päättöarvioinnin yhdenmukaisuuden ja tasa-arvoisuuden varmistaminen.

Varhaiskasvatus ja esiopetus

- pedagogisen toiminnan arviointi
- paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetussuunnitelman toteutumisen seuranta, arviointi ja kehittäminen
- henkilöstön tavoitteellinen ja suunnitelmallinen itsearviointi.

Perusopetuksen arvioinnin linjaukset

- formatiivinen ja summatiivinen arviointi
- oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja arviointi
- arviointi nivelkohdissa ja päättöarviointi.

Arviointikulttuurin kehittäminen

- arvioinnin oikeudenmukaisuus, luotettavuus ja eettisyys
- monipuoliset arviointimenetelmät
- oppilaan ja opiskelijan osallisuus arvioinnissa
- arviointipalautteen merkitys minäkäsityksen kehittymiselle
- arvioinnin oikea-aikaisuus ja lukuvuosittaisen arvioinnin suunnittelu
- informaalin ja muualla hankitun osaamisen tunnistaminen ja merkitys.

Oppiainekohtainen arviointi

- työskentelyn arviointi osana oppiaineita
- itsearviointitaitojen kehittäminen
- kielten taitotasot arvioinnissa ja Kielisalkun käyttö
- suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän arviointi
- taide- ja taitoaineiden arviointi
- eettisen ja kriittisen ajattelun taitojen arviointi katsomusaineissa
- monikielisen oppilaan arviointi.

Ammatillisen koulutuksen näyttöjen järjestäminen ja osaamisen arviointi tutkinnon osittain

- näyttöjen järjestäminen työpaikoilla
- osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen
- osaamisen arviointi käytännön työtilanteissa
- yhteisten tutkinnon osien arviointi näytöissä.

HYVINVOINTI- JA TURVALLISUUSOSAAMINEN

Hyvinvointi ja turvallisuus ovat osaamisen ja oppimisen perusta. Niitä voidaan tarkastella yksilön, yhteisön ja ympäristön näkökulmista. Lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden tunne- ja sosiaaliset taidot sekä toimivat vertaissuhteet lisäävät hyvinvointia ja osallisuuden kokemuksia sekä ehkäisevät myöhempiä ongelmia. Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutuksen tehtävänä on tarjota opettajille ja muulle henkilöstölle enemmän tietoa, menetelmiä ja valmiuksia toteuttaa yhteistyötä hyvinvoinnin kysymyksissä jaetun asiantuntijuuden, osallistavan toimijuuden ja monialaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Vihapuhe on ilmiö, joka tällä hetkellä rajoittaa yhä enemmän moniäänistä, demokraattista keskustelua Suomessa. Vihapuhe on yksi niistä asioista, jotka YK:n ihmisoikeusneuvoston määräaikaistarkastelussa määriteltiin Suomen suurimmaksi ihmisoikeusongelmaksi. Kouluissa väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn kannalta on keskeistä, että lapset ja nuoret omaksuvat demokraattisen kansalaisuuden osamistekijöitä kuten esimerkiksi halua ymmärtää toista ja erilaisia näkemyksiä, demokraattisen väittelyn taitoja, kykyä erottaa tieto näkemyksestä, omien mielipiteiden perustelutaito paikkansa pitävällä tiedolla, sovittelutaito ja kyky keskustella kiistanalaisista asioista. Koulujen ja oppilaitosten toimintakulttuuria tulee kehittää niin, että jokainen lapsi ja nuori tuntee tulevaisuutensa nähdyksi ja kuulluksi sekä kokee itsensä merkitykselliseksi osaksi yhteisöään.

Hyvinvointi- ja turvallisuusosaaminen varhaiskasvatuksessa, kouluissa, oppilaitoksissa ja työpaikoilla luo edellytyksiä kaikkien hyvinvoinnille ja oppimiselle sekä työrauhalle ja turvallisuudentunteelle.

Koulutukseen voi sisältyä osaamisen kehittämistä seuraavilla osa-alueilla:

Psyykinen, fyysinen ja sosiaalinen turvallisuus

- koulurauhan edistäminen
- ryhmänhallintataidot, ryhmädynamiikka
- kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen, ml. sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen, kiusaamisen vastaiset toimintamallit
- kouluyhteisön kokonaisturvallisuus, ennaltaehkäisevä turvallisuustyö
- kriisivalmius ja kriisitilanteessa toimiminen
- sosiaalisen median ja internetin turvallinen käyttö
- turvallisuus ja turvallisuussuunnitelmat
- kestävä kehitys, erityisesti yhteiskunnan sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys.

Yhteisöllinen ja yksilökohtainen oppilas- ja opiskeluhuolto

- toimintatapojen kehittäminen
- lainsäädäntö
- oppilashuollon toteuttaminen ja toimintamallien kehittäminen kehityksen ja oppimisen tuen jatkumon toteuttamiseksi varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen

- suunnitelmallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö
- syrjintä kouluissa ilmiönä sekä siihen puuttuminen ja sen ennaltaehkäiseminen

- yhdenvertaisuus eri oppiaineissa, aloilla ja toimintakulttuurissa
- ihmisoikeuskasvatus Suomessa, ml. vihapuhe ja sen ehkäisy
- väkivaltainen radikalisoituminen
 - tietoa väkivaltaisen radikalisoitumisen merkeistä tai laukaisevista tekijöistä, joita voivat olla esimerkiksi näköalattomuus, toivottomuus, syrjintä ja syrjäytyminen, kiusaaminen, henkilökohtaiset kriisit ja väkivallan ihannointi.
 - tietoa median vaikutuksista
 - opetushenkilöstön valmiudet keskustella kiistanalaisista ja vaikeista aiheista rakentavasti, demokratian pelisäännöillä ja ihmisoikeuksia kunnioittaen
 - vihapuheen tunnistaminen ja sen käsittelemiseen liittyvät taidot sekä suomalaisten nuorten ääriajattelun haastaminen koulu yhteisön aikuisten tuella
 - toimintamallien kehittäminen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi: lapsen ja nuoren vahvuuksien löytäminen, yhteisöllisyyttä vahvistavat toimintamallit, vaikuttamismahdollisuudet, demokraattisen kansalaisuuden osaamistekijöiden vahvistaminen, demokraattisen väittelyn ja konfliktinratkaisun taidot, lapsia ja nuoria arvostava oppimisympäristö, avoimeen ja luottamukselliseen vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri.

Lapsen ja nuoren kasvun ja oppimisen tuki

- kehityksen ja oppimisen tuki varhaiskasvatuksessa; lapsen kehitys ja oppiminen sekä niihin liittyvien prosessien ja riskien tunnistaminen ja varhainen tukeminen
- oppimisen ja koulunkäynnin tuki, oppilaiden ja opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen
- oppimisen ja koulunkäynnin tuen lakisääteiset asiakirjat
- haastavasti käyttäytyvä lapsi tai nuori koulu yhteisössä
- oppilaan tukeminen tilanteessa, kun koulunkäyntikyky on alentunut
- vaativaa erityistä tukea tarvitsevien oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja opetusjärjestelyt sekä pedagogisen osaamisen kehittäminen.

Ohjaus hyvinvointia ja turvallisuutta vahvistamassa

- ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen toimintatapojen kehittäminen
- ohjausosaamisen lisääminen.

Oppilaita osallistava ja hyvinvoiva toimintakulttuuri

- lapsen ja nuoren kohtaaminen, tunne- ja vuorovaikutustaidot
- yksinäisyys ja sen kohtaaminen koulu yhteisössä
- verkostoyhteistyö alueen muiden toimijoiden kanssa
- opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta; aamu- ja iltapäivätoiminnan laadun sekä koulun kerhotoiminnan kehittäminen
- lapsen ja nuoren osallisuuden ja voimavarojen vahvistaminen
- lapsen ja nuoren arvostava kohtaaminen
- lapsen ja nuoren tunne- ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen
- lastenoikeuksien toteutumisen ja vaikuttamisen lisääminen.

KULTTUURINEN MONINAISUUS

Varhaiskasvatyksiköiden, koulujen ja oppilaitosten sekä työpaikkojen toimintakulttuurissa kulttuurinen moninaisuus näyttäytyy yhteisön ja ryhmien monikielisytenä, erilaisista taustoista tulevien lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden kohtaamisena sekä tarpeena järjestää varhaiskasvatusta, opetusta ja koulutusta moninaiset kulttuuriperinteet, äidinkielet ja katsomukset huomioiden. Kaikki tämä edellyttää taitoa

toimia joustavasti kulttuurien välisissä vuorovaikutustilanteissa sekä eri kulttuurien, uskontojen, katsomusten ja kansainvälisen tilanteen ymmärtämistä.

Koulutuksiin voi sisältyä osaamisen kehittämistä seuraavilla osa-alueilla:

Interkulttuurinen osaaminen

- kulttuurinen lukutaito
- yhteiskunnallinen tietämys
- rakentavan vuorovaikutuksen tukeminen ajankohtaisten kiistanalaisten asioiden käsittelyssä
- kulttuuriseen moninaisuuteen kasvamista tukevat pedagogiset taidot
- lainsäädännön tuntemus
- monikulttuuristen perheiden ohjaus ja tukeminen
- kotikansainvälisyys, globaalikasvatus, kansainvälisyysosaaminen.

Kielitietoinen toimintakulttuuri ja opetus

- kieli- ja kulttuuritietoisuus ja kielitietoisen pedagogiikan tuntemus
- kyky opettaa ja ohjata toiselta kielialueelta ja toisesta kulttuurista tulevia
- monilukutaito ja mediakasvatus
- kielitaito (suomi / ruotsi toisena kielenä), vieraskielisten lasten ja nuorten oppimisvaikeuksien tunnistaminen, oppimisen ohjaus, tuki ja integrointi
- oman äidinkielen tukeminen
- monikielisyys opetuksen resurssina.

Maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen

- maahanmuuttajien ohjauksen ja tuen kehittäminen ml. maahanmuuttajien koulutuspolkujen ja integraation tuki ja ohjaus, jossa tehdään yhteistyötä taiteen alan toimijoiden kanssa
- vuorovaikutustaidot ja erityisesti taidot kohdata ja tehdä yhteistyötä katsomuksiltaan tai kulttuuritaustoiltaan erilaisten lasten, nuorten ja heidän huoltajiensa kanssa
- turvapaikanhakijoiden ja muiden maahanmuuttajaryhmien huomioiminen varhaiskasvatuksessa ja esi- ja perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa sekä ammatillisessa ja aikuiskoulutuksessa
- valmistavat ja valmentavat koulutukset.

DIGITALISAATIO JA TIETO- JA VIESTINTÄTEKNOLOGINEN OSAAMINEN

Tieto- ja viestintäteknologia luo jatkuvasti uusia mahdollisuuksia monipuolistaa oppimisympäristöjä ja oppimista. Tämän hyödyntäminen edellyttää, että opetushenkilöstöllä on riittävästi pedagogista osaamista soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa tehokkaasti oppimisen edistämiseen. Digitaalisten resurssien tarkoituksenmukaisella valinnalla ja käytöllä on tärkeä merkitys mielekkäiden oppimistilanteiden luomisessa.

Tätä avustusta ei voi hakea perusopetuksen tutoropettajien koulutukseen, johon on suunnattu rahoitusta Uusi peruskoulu -kärkihankkeesta.

Koulutuksiin voi sisältyä osaamisen kehittämistä seuraavilla osa-alueilla:

- avoimien digitaalisten oppimateriaalien ja sisältöjen (OER) opetuskäyttö
- tiedonhankinta, tutkimuksellinen opiskelu sekä luova työskentely
- TVT:n hyödyntäminen oppimista tukevan arviointikulttuurin monipuolistamisessa
- TVT:n hyödyntäminen tiimi- ja yhteisopettamisessa

- yhteisöllisen oppimisen tukeminen TVT:n avulla
- etäyhteyksiä hyödyntävä opetus
- monilukutaito ja TVT
- oppimisanalytiikan mahdollisuudet arvioinnin monipuolistamisessa ja eriyttämisessä
- algoritminen ajattelu ja ohjelmointi opetuksessa (esi- ja perusopetus, lukiokoulutus)
- sosiaalisen median hyödyntäminen opetuksessa, vastuullinen ja turvallinen toiminta verkossa
- tekemisen ja kokeilemisen kautta oppiminen (Maker-kulttuuri).

VALTIONAVUSTUKSEN KÄYTTÖ, RAHOITUSTA SAANEIDEN HANKKEIDEN AIKATAULUT SEKÄ SEURANTA

Avustukset myönnetään vuoden 2018 määrärahasta. Opetushallitus pyrkii tekemään päätökset avustusten myöntämisestä maaliskuun 2018 loppuun mennessä.

2018	2018	2019	2019	2020
Haku päättyy 31.1.2018 klo 16.15 Päätökset pyritään tekemään maaliskuun loppuun mennessä.	Ensimmäinen erä (60 %) maksetaan noin kuukauden kuluessa päätöksen toimittamisesta. Avustukset ≤ 60 000 euroa maksetaan kerralla.	Väliselvitys toimitetaan, kun ensimmäinen erä on lähes käytetty tai viimeistään 30.6.2019. Toinen erä maksetaan väliselvityksen perusteella.	Toinen erä maksetaan viimeistään 31.12.2019, jolloin myös avustuksen käyttöaika päättyy.	Loppuraportti toimitetaan 30.6.2020 mennessä.

Valtionavustusten maksamisessa, maksamisen keskeyttämisessä, avustusten käytön tarkastuksissa, avustusten palauttamisessa ja takaisinperinnässä noudatetaan valtionavustuslakia (688/2001).

Avustusten käyttöaika alkaa valtionavustuspäätöksen päiväystä seuraavasta päivästä ja päättyy 31.12.2019.

60 000 euroa ylittävä avustus maksetaan kahdessa erässä. Ensimmäinen erä eli 60 % avustuksen suuruudesta maksetaan avustuksen saajan tilille kuukauden kuluessa siitä, kun päätös on saatettu avustuksen saajan tietoon.

Valtionavustus sisältää mahdollisen arvonlisäveron silloin kun se jää hakijan lopullisesti maksettavaksi. Hakemuksessa menot ilmoitetaan näin ollen joko arvonlisäverollisina tai ilman arvonlisäveroa. Yhteishankkeissa menot tulee ilmoittaa joko arvonlisäverollisina tai arvonlisäverottomina hakijan kirjanpidon mukaisesti.

Hankkeilla on kirjanpitovelvollisuus ja yksittäisiä hankkeita tulee seurata kirjanpidossa yhtenä kokonaisuutena, kuten Opetushallituksen yleisohjeessa valtionavustusten hakijoille ja käyttäjille sekä Erityisavustusten ehdoissa ja rajoituksissa kuvataan.

Hankkeiden määrällisistä ja laadullisista tuloksista tulee laatia selvitykset Opetushallituksen erikseen antaman ohjeen mukaisesti. Määrällisillä tuloksilla tarkoitetaan toteutuneita opiskelijamääriä ja koulutettavapäiviä. Laadullisilla tuloksilla tarkoitetaan hankkeiden vaikutusten ja tuotosten kuvaamista.

Väli- ja loppuselvitysten laatimista varten Opetushallitus toimittaa sähköisen linkin avustusten saajille.

Väliselvitys laaditaan sähköisesti viimeistään 30.6.2019. Toinen erä maksetaan väliselvityksen perusteella. Toisen erän maksamisen edellytyksenä on, että hanke on edennyt suunnitelman mukaisesti. Toinen erä maksetaan viimeistään 31.12.2019.

Loppuselvitys tulee laatia kuukauden kuluttua koulutushankkeen päättymisestä tai viimeistään 30.6.2020. Kirjanpidon pääkirja tulee liittää hankkeen loppuselvitykseen; yhteishankkeiden kohdalla myös hankeosapuolten hanketta koskeva pääkirjat.

Hankepäätöksessä ilmoitetut osallistuja- ja koulutettavapäivämäärät ovat velvoittavia.

Mikäli hankkeen toteutus tulee oleellisesti poikkeamaan päätöksestä, tulee hankkeesta tehdä muutoshakemus. Muutoshakemusta edellytetään myös, mikäli hyväksytyjen menoerien välillä tapahtuu olennaisia muutoksia. Mikäli hanke ei ole toteutunut päätöksessä hyväksytyin hankesuunnitelman mukaisesti, organisaatio on velvollinen palauttamaan osan rahoituksesta.

Hankkeilta edellytetään, että ne ehdottavat julkaistavaksi koulutuksessa syntyneitä tuotoksia Opetushallituksen [Hyvien käytäntöjen](https://hyvatkaytannot.oph.fi/) julkaisualustalle (<https://hyvatkaytannot.oph.fi/>). Hankkeiden tulee viestinnässään kertoa, että koulutus on Opetushallituksen tukemaa. Tarvittavat logot löytyvät viraston nettisivuilta <http://www.oph.fi/rahoitus/valtionavustukset>.